

УДК 78:[929Завальнюк:001:008](477)''195/201''
DOI 10.32461/2226-3209.1.2026.356306

Цитування:

Москвічова Ю. О. Наукова та культуротворча діяльність Анатолія Завальнюка в контексті музичного мистецтва України другої половини ХХ – початку ХХІ ст. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2026. № 1. С. 322–327.

Moskvichova Yu. (2026). Scientific and Cultural Activities of Anatolii Zavalniuk in the Context of Ukrainian Musical Art in the Second Half of the 20th Century and the Beginning of the 21st Century. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 1, 322-327 [in Ukrainian].

Москвічова Юлія Олександрівна,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри музичного
та перформативного мистецтва
Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
<https://orcid.org/0000-0002-1303-8951>
julia.moskvichova@gmail.com

НАУКОВА ТА КУЛЬТУРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ АНАТОЛІЯ ЗАВАЛЬНЮКА В КОНТЕКСТІ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Мета статті – комплексне висвітлення науково-дослідної та культурно-просвітницької діяльності Анатолія Завальнюка в контексті збереження й осмислення музичної спадщини України, зокрема творчості Миколи Леонтовича. Реалізація поставленої мети передбачає аналіз фольклористичних і монографічних праць ученого, його педагогічної діяльності та музейного проєкту як важливих складових національного культурного простору. **Методологію дослідження** визначають культурологічний, системний, аксіологічний підходи та відповідні їм методи наукового пізнання, зокрема культурно-історичний, історико-хронологічний, системної класифікації, аналізу. **Наукову новизну** статті визначає спроба комплексного осмислення діяльності А. Завальнюка. Уперше його науковий і просвітницький доробок розглянуто в контексті формування регіональної наукової традиції та її впливу на процеси утвердження національної культурної ідентичності в сучасному українському мистецтвознавчому дискурсі. **Висновки.** Здійснений у статті аналіз дає підстави стверджувати, що діяльність Анатолія Завальнюка постає як цілісний феномен сучасної української музичної культури, що поєднує науково-дослідний, педагогічний і культуротворчий виміри. Його наукові праці, фольклористичні студії та ініціативи у сфері музейної справи засвідчують системний підхід до збереження й актуалізації національної музичної спадщини, насамперед пов'язаної з постаттю Миколи Леонтовича. Доведено, що діяльність ученого характеризується цілісністю наукової концепції, тривалим впливом на формування регіонального й загальноукраїнського культурного простору. Зважаючи на вагомість його здобутків, здатність митця охоплювати й синтезувати широкий спектр творчих і наукових ініціатив засвідчує універсальність його особистості й переконливо окреслює масштаб впливу однієї постаті на формування національної ідентичності.

Ключові слова: Анатолій Завальнюк, українська музична культура, музична фольклористика, спадщина Миколи Леонтовича, монографія, меморіальний музей.

Moskvichova Yuliia, Ph.D. in Art History, Associate Professor of the Department of Music and Performing Arts, Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University

Scientific and Cultural Activities of Anatolii Zavalniuk in the Context of Ukrainian Musical Art in the Second Half of the 20th Century and the Beginning of the 21st Century

The purpose of this article is to provide an integral overview of Anatolii Zavalniuk's scientific research, as well as cultural and educational activities related to the preservation and interpretation of Ukraine's musical heritage, in particular the legacy of Mykola Leontovych. Achieving this goal involves analysing the scholar's folklore and monographic works, his pedagogical activities, and museum project as important components of the national cultural space. **The research methodology** is based on cultural, systemic, and axiological approaches and the corresponding methods of scientific cognition, such as cultural-historical, historical-chronological, systemic classification, and analysis. **The scientific novelty** of the article lies in the attempt to comprehensively analyse the activities of A. Zavalniuk. For the first time, his scientific and educational contributions are examined in the context of the regional scientific tradition formation and its influence on the establishment of national cultural identity in contemporary Ukrainian art discourse. **Conclusions.** The analysis presented in this article suggests that Anatolii Zavalniuk's work can be viewed as a holistic phenomenon of contemporary Ukrainian musical culture, combining scientific research, pedagogy, and culture-creating aspects. His research, folklore studies, and museum initiatives show a systematic

approach to preserving and promoting national musical heritage, especially related to Mykola Leontovych. It has been proven that the scholar's work is marked by the integrity of his scientific concept, and a lasting influence on the regional and national cultural space formation. Given the significance of his achievements, the artist's ability to embrace and synthesize a wide range of creative and scientific initiatives testifies to the universalism of his personality and demonstrates the scale of influence one person can have on the formation of national identity.

Keywords: Anatolii Zavalniuk, Ukrainian musical culture, musical folklore studies, legacy of Mykola Leontovych, monograph, memorial museum.

Актуальність теми дослідження. Актуалізація персоналістичних досліджень у сучасному українському мистецтвознавстві зумовлена потребою ґрунтовного осмислення ролі окремих науковців і митців у формуванні національної культурної пам'яті. Особливої уваги потребують постаті, діяльність яких поєднувала науково-дослідний, педагогічний та культуротворчий виміри, сприяючи не лише збереженню, а й активній популяризації музичної спадщини України. Як засвідчує науковий досвід, більшість обдарованих особистостей вирізняються не лише визначними фаховими якостями, а й широким спектром здібностей, що вказує на різнобічний характер їхнього творчого потенціалу [8, 6]. Багатовекторність діяльності таких діячів свідчить про універсальний тип творчої особистості, для якої характерний синтез різних напрямів діяльності та суспільно визнана значущість здобутків, здатних впливати на формування нових тенденцій і напрямів у відповідній галузі знань [1, 227]. Цілком закономірно, що проблема осмислення особистості, її ціннісних орієнтацій і форм соціальної реалізації перебуває у фокусі уваги науковців різних галузей. Зокрема, за визначенням О. Коменди [7], універсальна творча особистість характеризується поєднанням не менше трьох видів діяльності – провідних і допоміжних, конфігурація яких на різних етапах творчого розвитку формує її загальний профіль або тип. Відповідно провідна діяльність відзначається масштабністю, тривалістю, цінністю для митця, його сучасників та нащадків, всередині якої зароджуються нові види діяльності, перебудовуються творчі процеси [7, 94]. У цьому контексті постать Анатолія Федоровича Завальнюка постає як показовий і багатовимірний феномен сучасної української музичної культури. Відомий музикознавець і фольклорист, член Національної спілки композиторів України, педагог та організатор культурного життя Поділля, він здійснив вагомий внесок у розвиток української етномузикології, музично-педагогічної освіти, а також у дослідження життя і творчості М. Леонтовича. Його наукові розвідки, фольклористичні експедиції, навчально-методичні видання та ініційоване ним створення меморіального музею М.

Леонтовича в с. Марківка формують цілісну систему культуротворчої діяльності, значення якої виходить за межі регіонального контексту та становить складову загальнонаціональної культурної спадщини.

Аналіз досліджень і публікацій. Матеріалами для статті стали тексти наукових і навчально-методичних праць А. Завальнюка [2–5], фрагментарні статті з газетної преси, інтернет-ресурси [6, 9]. Розгляд творчості митця пропонується з позиції засад універсалізму, основи аналізу якого містять праці українських дослідників О. Коменди [7], В. Дутчак і П. Стрижибороди [1], Ю. Москвічової [8, 10] та ін. Окремі узагальнення й висновки сформовані в результаті особистого багаторічного спілкування автора статті з митцем і його родиною.

Метою статті є комплексне висвітлення науково-дослідної та культурно-просвітницької діяльності А. Завальнюка в контексті збереження й осмислення музичної спадщини України, зокрема творчості М. Леонтовича. Реалізація поставленої мети передбачає аналіз фольклористичних і монографічних праць ученого, його педагогічної діяльності та музейного проекту як важливих складових національного культурного простору.

Виклад основного матеріалу. Формування наукового світогляду А. Завальнюка відбувалося в тісному зв'язку з його життєвим шляхом, академічною освітою та багаторічною професійною діяльністю у культурному просторі Поділля. Народжений 28 квітня 1942 р. в с. Клинини Волочиського р-ну Хмельницької області в родині вчителів, майбутній учений змалку перебував у середовищі, зорієнтованому на освіту, культуру, національні традиції, що згодом визначило спрямованість його наукових зацікавлень.

Визначальним етапом професійного становлення А. Завальнюка стало навчання на оркестровому факультеті (клас баяна професора В. Воеводіна) Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка, яку він закінчив у 1967 р. Саме тут сформувалось його зацікавлення історією української музики, фольклором і творчою спадщиною композиторів національної школи. Вагомий

вплив на наукові орієнтири дослідника справили представники львівської музикознавчої школи – М. Колесса, С. Людкевич, А. Кос-Анатольський, – які стверджували ідею органічного зв'язку академічної музичної творчості з народнопісенною традицією. Особливе значення для формування А. Завальнюка як дослідника мало навчання у видатного українського етномузикознавця В. Гошовського (1922–1996), ініціатора розвитку музичної фольклористики у Львівській консерваторії. У 1961 р. він заснував і очолив Кабінет народної музики, одним із пріоритетів якого стала розбудова музично-етнографічного архіву. На основі матеріалів студентських фольклористичних практик, архів було суттєво поповнено, зокрема записами з Бойківщини, Волині, Поділля тощо. Відповідно, після опрацювання матеріали використовувалися не лише для архівних фондів, а й як база для студентських наукових досліджень, що сприяло формуванню школи молодих фольклористів, пізніше – відомих українських етномузикознавців.

Поглиблення наукової підготовки А. Завальнюка відбулося в аспірантурі Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського НАН України, яку він завершив у 1983 р. (науковий керівник – М. Гордійчук). Навчання в провідному науковому осередку країни забезпечило формування методологічного підґрунтя його подальших досліджень у галузі етномузикології та історії української музичної культури. Вагомий вплив на становлення фахових орієнтирів ученого справили М. Гордійчук – видатний вчений, послідовний провідник україністичного підходу в музикознавстві, багаторічний керівник відділу музикознавства ІМФЕ НАН України. Його наукові принципи та підтримка молодих дослідників сприяли формуванню наукового середовища, у межах якого відбулося професійне становлення А. Завальнюка.

Від 1967 р. професійна діяльність А. Завальнюка була пов'язана з Вінницьким державним педагогічним університетом імені Михайла Коцюбинського, де він працював понад п'ятдесят років, пройшовши шлях від викладача до професора. У різні періоди обіймав керівні посади, зокрема завідувача кафедри теорії, історії музики та гри на музичних інструментах (з 1989 р.) і декана музично-педагогічного факультету (1998–2005). Тривала робота у вищому педагогічному закладі сприяла поєднанню науково-дослідної та освітньої діяльності, що стало характерною рисою його творчого

методу. Регіональний чинник відіграв важливу роль у формуванні наукових пріоритетів дослідника. Поділля постає у працях А. Завальнюка як самобутнє культурне середовище з потужним фольклорним потенціалом і власною історико-мистецькою традицією. Учений здійснив численні фольклористичні експедиції, результати яких згодом лягли в основу його наукових узагальнень. А. Завальнюк є автором низки навчальних посібників, методичних розробок з фольклористики, історії української музики та музично-педагогічних дисциплін, рекомендованих МОН України. Ці праці вирізняються поєднанням наукової ґрунтовності з доступною формою викладу, що сприяє ефективному засвоєнню матеріалу здобувачами музично-педагогічних спеціальностей. Тож, формування наукового світогляду А. Завальнюка зумовлювалося поєднанням особистого життєвого досвіду, академічної освіти, багаторічної педагогічної практики та глибокого занурення в регіональний культурний контекст. Ця синтезована модель стала методологічним підґрунтям його подальших досліджень, визначивши цілісність і послідовність наукової концепції вченого.

Фольклористичний напрям діяльності посідає одне з провідних місць у науковій спадщині та становить важливу складову формування авторської дослідницької концепції. Протягом багатьох років А. Завальнюк здійснював системні фольклористичні експедиції, зібрав і зафіксував понад тисячу народних пісень, значна частина яких належить до обрядового репертуару. Особливу увагу він приділяв літньому обрядовому циклу, зокрема купальським і жнивварським пісням, розглядаючи їх не лише як музичні зразки, а як багатомірні культурні тексти, що поєднують ритуальну, символічну й естетичну функції. Такий підхід дозволив вийти за межі описового збирання фольклорного матеріалу й перейти до глибокого типологічного та порівняльного аналізу. Підсумком цих досліджень стала монографія й водночас навчальний посібник *«Українські літні обряди та пісні»* [5], у якій поєднано історико-культурний аналіз літніх обрядів із музикознавчим осмисленням відповідних пісенних зразків. Основу дослідницького матеріалу склали 400 записів купальських, петрівчаних, косовицьких пісень, записаних автором протягом 1971–1982 рр. у населених пунктах Хмельницької, Вінницької, Житомирської, частково Волинської, Кіровоградської, Черкаської, Київської

областей. Частину пісень запозичено автором з фольклорних збірників М. Лисенка, Л. Українки, К. Квітки, Ф. Колесси, А. Рубця, А. Конощенка та ін., залучено матеріали архівних фондів ІМФЕ НАН України. А. Завальнюк послідовно розкриває генезу обрядових дійств, їх функціональне призначення та регіональні особливості, приділяючи значну увагу музично-інтонаційним, ритмічним і ладовим характеристикам пісень; застосовано метод картографування пісенних типів та їх різновидностей. Автор залучає східнослов'янські паралелі, що дозволяє простежити спільні витoki обрядових традицій і водночас окреслити специфіку українського пісенного мислення. Такий підхід відображений і в його кандидатській дисертації «Типологія українських обрядових пісень та їх східнослов'янський субстрат», положення якої органічно інтегровані в зміст монографії. Видання має виразний педагогічний вектор: систематизований матеріал, наукові коментарі та методичні рекомендації забезпечують його ефективне використання в музично-педагогічній освіті. Отже, фольклористичні дослідження А. Завальнюка не обмежуються академічною сферою, а набувають практичного значення, забезпечуючи тяглість між науковим пізнанням і освітньою діяльністю. Фольклористичні праці вченого вирізняються комплексністю, методологічною виваженістю та культурологічною глибиною, вони суттєво розширили уявлення про обрядово-пісенну традицію регіону й заклали підґрунтя для подальших етномузикологічних студій в Україні.

Центральне місце у науковій спадщині А. Завальнюка становлять дослідження творчої постаті М. Леонтовича як феномена української музичної культури. Протягом трьох десятиліть учений здійснював послідовну архівно-документальну, музикознавчу та культурологічну роботу, спираючись на першоджерела – рукописи, листування, нотні автографи, спогади сучасників. Вагомим чинником розширення джерельної бази стали контакти дослідника з родиною композитора, насамперед із донькою – Галиною Миколаївною, що дозволило ввести до наукового обігу унікальні матеріали особистого архіву. Фундаментальною працею у цьому напрямі стала монографія «Микола Леонтович. Дослідження, документи, листи» (2002) [2], яка репрезентує комплексний підхід до вивчення особистості й творчості композитора. У виданні поєднано біографічний виклад, музикознавчий аналіз і

публікацію документальних джерел, що дозволяє розглядати творчий шлях М. Леонтовича в широкому історико-культурному контексті. У монографії представлено розділи, присвячені ґрунтовному музикознавчому аналізу народно-пісенної творчості М. Леонтовича, а також осмисленню його педагогічних ідей. А. Завальнюк доводить, що концептуальні засади творчості композитора формувались через узагальнення семантики цілісних жанрових циклів українського фольклору. Такий підхід зумовлював звернення композитора до глибинного філософського змісту поетичних текстів, які осмислюються в нерозривній єдності з образною системою календарно-обрядових, весільних, епічних пісень, наділених виразною національною маркованістю. Поетичний текст виступає не ілюстративним елементом, а смислоутворюючим чинником, що визначає вибір і організацію засобів музичної виразності. Стильова своєрідність хорового письма М. Леонтовича постає як результат синтезу традицій народного гуртового співу регіонального характеру з принципами класичної церковної поліфонії [6; 2, 72–75]. Особливої наукової цінності виданню надає введення до обігу листів композитора, спогадів його сучасників і факсимільних матеріалів, які уточнюють та доповнюють усталені уявлення про життєві обставини митця. Докладно подається історія створення меморіального комплексу в с. Марківка на Вінниччині, відкритого до 100-річчя від дня народження композитора.

Подальший розвиток авторської концепції репрезентовано у монографії «Микола Леонтович. Листи. Документи. Духовні твори» (2007) [3], де акценти зміщено в бік осмислення духовної спадщини композитора. А. Завальнюк здійснив ґрунтовний музикознавчий аналіз відповідних творів, зокрема Літургії Іоанна Златоустого, кантат і духовних піснеспівів. Поєднання аналітичного тексту з нотними матеріалами та аудіододатком із виконанням духовних і світських творів М. Леонтовича Національною заслуженою академічною капелюю України «Думка» та хором Національної музичної академії ім. П.І. Чайковського, надало виданню особливої науково-практичної ваги.

Кульмінаційним етапом стала монографія «Повне зібрання хорової та педагогічної спадщини Миколи Леонтовича» (2017) [4], у якій А. Завальнюк найбільш повно систематизував хорові й педагогічні напрацювання композитора. Серед матеріалів: гармонізація й поліфонізація народних пісень, релігійні колядки («Дивная новина»,

«Пречиста діва», «Як на річці», «У нашому дворі», «Небо і земля», та ін.), псалми, канти, аранжування старовинних піснеспівів, херувимські пісні, Молебен благодарственный Господу Богу, Літургія Іоанна Златоустого та ін. Значущим є включення до видання підручника М. Леонтовича «Практичний курс навчання співу в середніх школах», а також матеріалів, пов'язаних з оперою «На русалчин Великдень». Такий підхід дозволяє осмислити постать М. Леонтовича не лише як композитора, а як педагога й реформатора музичної освіти.

Концепція А. Завальнюка ґрунтується на синтезі музикознавчого, фольклористичного та педагогічного підходів, завдяки чому творчість М. Леонтовича постає як багатовимірний культурний феномен у взаємодії з народнопісенною традицією, духовною культурою та освітніми процесами початку ХХ ст. Такий комплексний підхід дозволяє вийти за межі вузько стилістичного аналізу й репрезентувати постать композитора як багатовимірний культурний феномен.

Важливим виміром культуротворчої діяльності А. Завальнюка стала ініціатива зі створення меморіального музею М. Леонтовича в с. Марківка на Вінниччині на території садиби батька композитора Дмитра Феофановича, де загинув М. Леонтович. Протягом 1969–1977 рр. А. Завальнюк збирав музично-педагогічну спадщину, родинні реліквії, листування та документи М. Леонтовича. Музей, заснований завдяки наполегливій і тривалій праці дослідника, став практичним втіленням його наукових переконань щодо необхідності цілісного осмислення постаті композитора в історико-культурному контексті. Відкриття відбулось у ювілейному 1977 р. до 100-річчя від дня народження М. Леонтовича. Важливою є роль А. Завальнюка не лише як ініціатора, а і як концептуаліста проєкту, який у співпраці із відомим львівським художником Ярославом Ульгурським сформував художню модель експозиції музею, спрямовану на репрезентацію життєвого й творчого шляху композитора через автентичні документи, рукописи та музейні реліквії. Важливого значення набуває діяльність ученого, пов'язана з відродженням музею у 2012–2016 рр., коли відбулась реконструкція приміщення, оновлення інтер'єру експозиції, облаштування прилеглої території включно з могилою композитора. Перетворення меморіального комплексу на філію Вінницького обласного краєзнавчого музею та його ґрунтовна реконструкція сприяли не лише збереженню експонатів, а й переосмисленню установи як

сучасного соціокультурного простору – осередку наукової, освітньої та просвітницької діяльності, в межах якого наукові дослідження інтегруються в практику культурної пам'яті. Відновлений комплекс формує живий зв'язок між історичною спадщиною та сучасним мистецтвом, вибудовуючи регіональний культурно-мистецький простір.

Наукову новизну статті визначає спроба комплексного осмислення діяльності А. Завальнюка. Уперше його науковий і просвітницький доробок розглянуто в контексті формування регіональної наукової традиції та її впливу на процеси утвердження національної культурної ідентичності в сучасному українському мистецтвознавчому дискурсі.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що діяльність А. Завальнюка вирізняється органічним поєднанням наукового аналізу, фольклористичної практики, педагогічної роботи та культурної ініціативи. Його праці стали важливим внеском у розвиток української етномузикології, розширили джерельну базу музикознавчих досліджень і сприяли введенню до наукового обігу унікальних архівних матеріалів. Монографічні дослідження, присвячені спадщині М. Леонтовича, репрезентують цілісну авторську концепцію, що ґрунтується на міждисциплінарному поєднанні музикознавчого, історико-культурного й педагогічного підходів, і заклали підґрунтя для подальших наукових розвідок у цій галузі. Навчально-методична та педагогічна діяльність А. Завальнюка є органічним продовженням фольклористичних і музикознавчих досліджень. Багаторічна робота у системі вищої педагогічної освіти стимулювала дослідника до систематизації наукових напрацювань і їх адаптації до потреб навчального процесу. Особливістю його навчально-методичних видань є тісний зв'язок із авторськими дослідженнями та фольклористичними матеріалами, що забезпечує трансляцію наукових ідей у практику музичної освіти, формує наступність між академічним музикознавством і підготовкою майбутніх фахівців. Вагомою складовою культуротворчої діяльності А. Завальнюка стала ініціатива зі створення меморіального музею М. Леонтовича в с. Марківка, яка виходить за межі суто музейної справи та постає як масштабний культурний проєкт, спрямований на збереження й актуалізацію національної музичної пам'яті. Меморіальний комплекс у Марківці репрезентує синтез наукової думки, музейної справи та культурної ініціативи та постає

важливим елементом мистецького простору сучасної України.

Узагальнення результатів дослідження дозволяє розглядати діяльність А. Завальнюка як цілісний феномен подільської наукової школи, що поєднує музикознавчий, фольклористичний, педагогічний та культуротворчий виміри й відіграє вагомую роль у процесах утвердження національної культурної ідентичності в сучасному українському мистецтвознавчому дискурсі. Зважаючи на вагомість здобутків, здатність митця охоплювати й синтезувати широкий спектр творчих і наукових ініціатив засвідчує універсальність його особистості й переконливо окреслює масштаб впливу однієї постаті на розвиток українського культурного простору. Перспективи подальших наукових студій вбачаємо, зокрема, в напрямі персоналістичних досліджень, поглибленого вивчення механізмів збереження й трансляції культурної пам'яті через наукові, просвітницькі та меморіальні практики.

Література

1. Дутчак В.Г., Стрижиборода П.В. Засади універсальності творчості Штепана Рака (до 80-річного ювілею з дня народження). *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 3. С. 225–230. DOI 10.32461/2226-3209.3.2025.344420
2. Завальнюк А. Микола Леонтович. Дослідження, документи, листи. До 125-ї річниці від дня народження. Вінниця: «Поділля-2000», 2002. 256 с.
3. Завальнюк А.Ф. Микола Леонтович. Листи, документи, духовні твори. До 130-ї річниці від дня народження / Видання друге, доопрацьоване і доповнене. Вінниця: НОВА КНИГА, 2007. 272 с.
4. Завальнюк А.Ф. Микола Леонтович. Повне зібрання хорової та педагогічної спадщини (з передмовою та коментарями). До 140-ї річниці від дня народження. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. 688 с., іл., ноти.
5. Завальнюк А.Ф. Українські літні обряди та пісні. Навчальний посібник з музичного фольклору та етнографії для вчителів загальноосвітніх шкіл, студентів вищих педагогічних і музичних закладів освіти. Вінниця: «НОВА КНИГА», 2008. 304 с., ноти, фото, іл.
6. Завальнюк А.Ф. Співець Поділля. Газета Вінниччина. 12.12.1997.
7. Коменда О. Універсальна творча особистість в українській музичній культурі : дис. ... доктора мистецтвознавства : 17.00.03. Київ, 2020. 519 с.
8. Москвічова Ю.О. Універсальна творча особистість як соціокультурний феномен. *International scientific conference Current trends in art and culture* : Conference Proceedings (April 3–4, 2024. Wloclawek, Republic of Poland). Riga, Latvia : Baltija

Publishing, 2024. P. 5–8. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-427-6-1>

9. Суспільне Вінниця. Презентація книги Анатолія Завальнюка. YouTube: вебсайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=SoSu8hDAeSE> (дата звернення: 02.01.2026).

10. Yuliia Moskvichova. UNIVERSALISM OF THE CREATIVE PERSONALITY AS A PHENOMENON OF THE SOCIO-CULTURAL CONTINUUM. *Innovations in science: current research and advanced technologies* : Scientific monograph. Part 1. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2025. P. 396–414. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/571/15579/32860-1> DOI:10.30525/978-9934-26-531-0-24

References

1. Dutchak, V., & Stryzhyboroda, P. (2025). Principles of Universalism in the Artistic Work of Ńtěpán Rak (On the Occasion of his 80th Birth Anniversary). *Herald of the National Academy of Culture and Arts Management*, 3, 225–230 [in Ukrainian].
2. Zavalniuk, A. (2002). Mykola Leontovych. Research, documents, letters. On the 125th anniversary of his birth. Podillya-2000 [in Ukrainian].
3. Zavalniuk, A.F. (2007). Mykola Leontovych. Letters, documents, spiritual works. On the 130th anniversary of his birth. Nova Knyha [in Ukrainian].
4. Zavalniuk, A.F. (2017). Mykola Leontovych. Complete collection of choral and pedagogical heritage (with preface and commentary). On the 140th anniversary of his birth. Nilan-LTD LLC [in Ukrainian].
5. Zavalniuk, A.F. (2008). Ukrainian Summer Rituals and Songs. NOVA KNYHA [in Ukrainian].
6. Zavalniuk, A.F. (December 12, 1997). Singer of Podillia. Vinnytsia newspaper [in Ukrainian].
7. Komenda, O.I. (2020). The universal creative personality in Ukrainian musical culture. Doctoral Dissertation in Art Studies. Kyiv [in Ukrainian].
8. Moskvichova, Yu.O. (2024). The universal creative personality as a sociocultural phenomenon. In *International Scientific Conference "Current Trends in Art and Culture"*: Conference Proceedings (April 3–4, 2024, Wloclawek, Republic of Poland), 5–8 [in Polish].
9. Suspilne Vinnytsia. Presentation of Anatolii Zavalniuk's book. (n.d.). YouTube: website. <https://www.youtube.com/watch?v=SoSu8hDAeSE> [in Ukrainian].
10. Moskvichova, Yu. (2025). Universalism of the creative personality as a phenomenon of the socio-cultural continuum. *Innovations in science: current research and advanced technologies*: Scientific monograph. Part 1. Baltija Publishing. 396–414. <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/571/15579/32860-1> DOI: <https://10.30525/978-9934-26-531-0-24> [in English].

Стаття надійшла до редакції 08.01.2026
Отримано після доопрацювання 10.02.2026
Прийнято до друку 17.02.2026
Опубліковано 31.03.2026